

Forslag

til

Lov om begrænsning af alkoholforbruget i Grønland.

Fremsat den 12. december 1968 af *ministeren for Grønland*.

§ 1. I vedtægter, der udfærdiges af Grønlands landsråd og stadfæstes af ministeren for Grønland, kan der fastsættes bestemmelser om rationering af varer, der indeholder eller er egnet til fremstilling af alkohol, om forhandling af sådanne varer og om udskænkning af drikkevarer, der indeholder alkohol.

§ 2. I vedtægterne kan der fastsættes regler om idømmelse af foranstaltninger efter kriminalloven for Grønland for overtrædelse af bestemmelser i vedtægterne.

Bemærkninger til lovforslaget.

I erkendelse af de farer, det stadigt stigende alkoholforbrug frembyder for den grønlandske befolkning, besluttede Grønlands landsråd på sin ordinære samling i efteråret 1966 at nedsætte en ædruelighedskommission, som fik til opgave at foranstalte en undersøgelse af alkoholforbruget og alkoholvaner i Grønland samt at redegøre for de medicinske, sociale og økonomiske følger af alkoholnydelse og -misbrug.

Endvidere fik kommissionen til opgave at fremsætte forslag til foranstaltninger, der anses for egnede til at nedsætte befolkningens alkoholforbrug samt at fremsætte forslag til sådanne evt. foranstaltninger, der særligt tager sigte på at hindre, at uheldige og ødelæggende alkoholvaner vinder udbredelse hos ungdommen.

Uagtet det er almindeligt antaget, at alkoholproblemet i Grønland må ses som et led i hele den sociale situation i det grønlandske samfund, må den i de senere år stedfundne stigning af importen af alkohol i sig selv vække bekymring. Det fremgår af foretagne undersøgelser, at importen af alkoholiske drikke pr. indbygger er tredoblet i tidsrummet 1960-67. Der er herved taget hensyn til, at befolkningen er steget med ca. 30 pct. i dette tidsrum.

M. f. G. j. nr. 0343-04.

Rent talmæssigt var alkoholimporten i 1967 ca. 4 gange så stor som i 1960.

Den gennemsnitlige import af alkohol udgjorde i 1966 ifølge oplysninger indhentet af den af Grønlands landsråd nedsatte ædruelighedskommission 12,8 liter ren alkohol pr. indbygger over 15 år, medens forbruget i det øvrige Danmark på samme tidspunkt udgjorde ca. 7 liter ren alkohol pr. voksen indbygger.

Med henblik på en nærmere undersøgelse af forbindelsen mellem kriminalitet og indtagelse af alkohol har ædruelighedskommissionen gennemgået de i 1967 hos politimesteren i Grønland journaliserede sager vedrørende overtrædelse af den grønlandske kriminallov.

Undersøgelsen har vist, at overtrædelse af visse bestemmelser i kriminalloven hyppigere end andre sker i forbindelse med indtagelse af alkohol.

Det har således vist sig, at forbrydelser mod kønssædeligheden, mod liv og legeme, og mod den personlige frihed samt freds- og æreskrænkelser ofte begås af gerningsmænd, der har været påvirket af alkohol i gerningsøjeblikket. Derimod synes alkohol at spille en mindre rolle for så vidt angår berigelsesforbrydelser.

Af 19 registrerede voldtægtssager har gerningsmanden i de 15 tilfælde været påvirket af alkohol i gerningsøjeblikket, medens spørgsmålet om alkoholpåvirkning er ubesvaret for så vidt angår 4 tilfælde.

For så vidt angår kønslige forhold til mindreårige har gerningsmanden i 24 ud af 39 registrerede tilfælde været under påvirkning af alkohol, medens spørgsmålet for 14 forholds vedkommende forbliver ubesvaret.

Af 152 konstaterede tilfælde af legemskrænkelse og legemsbeskadigelse har gerningsmanden i de 131 tilfælde været påvirket af alkohol.

Af en foretaget undersøgelse over sammenfald mellem ulykkestilfælde og indtagelse af alkohol fremgår det, at af 48 konstaterede ulykker i 1966 med dødelig udgang er påvirkning af alkohol i ulykkesøjeblikket konstateret med sikkerhed i 17 tilfælde, hvoraf der i de 9 var tale om drukneulykker.

Det er således konstateret, at ca. 30 pct. af de voksne personer, som er omkommet, har været påvirket af alkohol i ulykkesøjeblikket. Hertil kommer endvidere det relativt store antal borteblevne personer, i alt 14 af de 48 konstaterede ulykkestilfælde, hvorom det ikke med sikkerhed kan afgøres, at påvirkning af alkohol har været medvirkende til de formodede ulykkestilfælde.

Endelig har antallet af sager vedrørende spirituskørsel givet anledning til bekymring. Det kan således anføres, at i 1967 har 129 af i alt 1613 undersøgte motorkøretøjer, eller ca. 8 pct. været benyttet til spirituskørsel.

På denne baggrund har Grønlands landsråd i 1968 behandlet en af ærdelighedskommissionen afgivet delbetænkning. Under sagens behandling har et af landsrådet nedsat udvalg udtalt, at alkoholproblemet i Grønland er af en så alvorlig karakter, at der må gennemføres foranstaltninger, der omgående og med sikkerhed kan nedbringe det nuværende alkoholforbrug.

Udvalgets henstilling om gennemførelse af tvangsmæssige foranstaltninger til nedsættelse af alkoholforbruget blev vedtaget af det samlede landsråd. Landsrådets forhandlinger er optaget som bilag.

Det i 1929 indførte spiritusforbud for den grønlandske befolkning blev som et led i den almindelige normalisering af forholdene i Grønland ophævet ved Statsministeriets bekendtgørelse af 15. december 1954. De erfaringer, som blev indvundet i tiden umiddelbart efter ophævelsen af forbudet, tilsagde imidlertid, at der blev indført regler om udskænkning og forhandling af stærke drikke.

Da drøftelser om ikraftsættelse af den danske

beværterlov i Grønland trak i langdrag, fordi man på daværende tidspunkt arbejdede med udkast til en ny dansk beværterlov, og det fandtes hensigtsmæssigt at afvente udfaldet af drøftelserne i den siddende beværterlovkommission, som fremkom med lovforslag i 1957, indførte man i 1955 ved midlertidig landsrådsvedtægt bestemmelser, hvorefter der til at påbegynde virksomhed med udskænkning og forhandling af spiritus krævedes tilladelse fra landsrådet efter indstilling fra vedkommende kommunalbestyrelse. Der fastsættes ved denne lejlighed tillige bestemmelser om forbud mod udskænkning til berusede personer og personer under 18 år samt bestemmelser af mere ordensmæssig karakter.

Denne midlertidige landsrådsvedtægt har, med senere ændringer, siden dannet grundlag for myndighedernes kontrol med alkoholforbruget i Grønland. Til trods for de senere skærper af de i 1955 indførte bestemmelser, — således indførtes i 1958 en bestemmelse om, at kommunerne med landshøvdingens samtykke kan bestemme, at udhandling af og udskænkning af spiritus standses på bestemte dage eller tidspunkter, hvilken bestemmelse i 1966 udvidedes til at omfatte standsning af forhandling og udskænkning af spiritus, samt salg af malt og humle i nærmere fastsatte perioder, dog ikke udover én måned — består der dog fortsat et betydeligt alkoholproblem i Grønland, som endda synes at have taget til i de senere år.

Da beværterlovkommissionen i 1957 fremkom med forslag til en ny beværterlov, blev der i Ministeriet for Grønland udarbejdet et udkast til en kgl. anordning om ikraftsættelse af beværterloven. Sagen blev imidlertid udsat, idet man dels ønskede at afvente erfaringerne i forbindelse med den i 1958 gennemførte ændring af den midlertidige landsrådsvedtægt, dels ville afvente betænkning fra Grønlandsudvalget af 1960.

Efter at Grønlandsudvalget af 1960 i 1964 havde afgivet sin betænkning, udskød man atter spørgsmålet om ikraftsættelse i Grønland af den danske beværterlov, idet man fandt det nødvendigt at afvente en revision af erhvervslovgivningen, som var foreslået af udvalget.

Ifølge den gældende erhvervslovgivning krævedes der i Grønland næringsbrev til udøvelse af beværternæring, medens dette ikke var tilfældet i den danske næringslov, som man havde besluttet at sætte i kraft i Grønland.

Man bibeholdt derfor de tidligere bestemmelser om udøvelse af beværternæring og handel med stærke drikke tillige med bestemmelserne i den midlertidige landsrådsvedtægt fra 1955.

Grønlands landsråd har imidlertid i 1966 udtrykt ønske om, at der må blive udarbejdet udkast til kgl. anordning om ikraftsættelse af den danske beværterlov i Grønland.

Ministeriet deler fuldtud Landsrådets bekymring over den udvikling, der er sket i den grønlandske befolknings forbrug af alkoholholdige drikke og kan tiltræde landsrådets ønske om en snarlig indførelse af lovhjemmel for tvangsmæssige foranstaltninger til nedbringelse af det nuværende alkoholforbrug.

Da en kommende dansk beværterlov derhos efter de for Ministeriet for Grønland foreliggende oplysninger næppe vil komme til at indeholde hjemmel til iværksættelse af sådanne forbrugsbegrænsende foranstaltninger, der kan udøves gennem regler for udsækning og forhandling af stærke drikke, finder man det tillige rigtigt at gennemføre lovhjemmel herfor på nuværende tidspunkt.

Ud fra den betragtning, at landsrådet gennem sit nære kendskab til følgerne af alkoholmisbruget og disses skadelige virkninger på samfundsforholdene har særlige forudsætninger for at bedømme virkningerne af eventuelle tvangsmæssige foran-

staltninger, findes det naturligt, at det overlades til Grønlands landsråd at udforme de nærmere bestemmelser herom. Det er ud fra en lignende betragtning, at det siden den tidligere spiritusordnings ophævelse i 1954 har været overladt til landsrådet — med ministerens stadfæstelse — at træffe bestemmelser om udsækning og forhandling af spiritus m. v.

Indførelse af eventuelle forbrugsbegrænsende foranstaltninger vil ikke kunne undgå at påvirke den grønlandske landskasses indtægter.

En af landsrådets udvalg for økonomisk planlægning foretaget beregning viser, at en begrænsning af alkoholforbruget fra det nuværende forbrug svarende til 12,8 l ren alkohol pr. voksen indbygger pr. år til 9 l ren alkohol vil medføre en indtægtsnedgang for landskassen af en størrelsesorden på 7 mill. kr. pr. år. Denne indtægtsnedgang vil blive søgt opvejet ved øget beskatning.

Indførelsen af eventuelle rationeringsordninger påregnes administreret af Grønlands landsråd og forventes kun i beskedent omfang at medføre udgifter for staten.

Uddrag af Grønlands landsråds forhandlinger 1968.

Tirsdag, den 20. august 1968, kl. 8,30.

Tolk: Mads Lyng.

Referent: Klaus Ulrik Keel.

Edvard Reimer fraværende på grund af sygdom.

Dagsordenens punkt 3 a:

BERETNING FRA ÆDRUELIGHEDS-KOMMISSIONEN

Formanden: „Der er til behandling under dette dagsordenspunkt fra kommissionen fremkommet „Delbetænkning I“ (bilag 12), som er omdelt til medlemmerne.

Kommissionen, der blev nedsat i henhold til landsrådets beslutning på den ordinære samling i 1966, har som formand politimester Jørgen Hertling.

Kommissionen fik til opgave:

- at* foranstalte en undersøgelse af alkoholforbrug og alkoholvaner i Grønland samt at redegøre for de medicinske, sociale og økonomiske følger af alkoholnydelse og -misbrug,
- at* fremsætte forslag til foranstaltninger, der anses for egnede til at nedsætte befolkningens alkoholforbrug, samt
- at* fremsætte forslag til sådanne eventuelle foranstaltninger, der særligt tager sigte på at hindre, at uheldige og ødelæggende alkoholvaner vinder udbredelse hos ungdommen.

I den foreliggende delbetænkning meddeler kommissionen en række statistiske oplysninger dels om alkoholforbrugets størrelse, dels om kriminallovsovertrædelser og spirituskørsler begået i alkoholpåvirket stand.

Det oplyses således, at den årlige import af alkoholiske drikkevarer nu ligger på henved 13 liter ren alkohol pr. indbygger over 15 år, eller næsten det dobbelte af forbruget i det øvrige Danmark. Fra 1960 til 1967 er alkoholimporten pr. indbygger over 15 år vokset til det tredobbelte. Stigningen i importen har været størst for øl og spiritus, hen-

holdsvis en femdobling og en firedobling. Jeg henviser i øvrigt til betænkningens afsnit IV A.

I betænkningens afsnit IV B, C og D er der givet talmæssige oplysninger om kriminallovsovertrædelser, ulykker og spirituskørsel, der er sket i alkoholpåvirket stand.

Ud af knap 1200 kriminallovsovertrædelser registreret i 1967 har gerningsmanden i knap halvdelen af tilfældene været spirituspåvirket.

I 1966 blev der hos politimesteren og det grønlandske ulykkesforsikringsnævn registreret knap 50 ulykker med dødelig udgang. I ca. en tredjedel af tilfældene var den omkomne påvirket af spiritus.

Med hensyn til spirituskørsel oplyses, at der i 1967 har været rejst tiltale i 129 tilfælde, og at næsten hver tiende af motor-køretøjerne i Grønland i dette år har været benyttet til spirituskørsel.

Kommissionen har, som omtalt i betænkningens afsnit IV E, indhentet en sagkyndig udtalelse om udsigterne til tilfælde af kronisk alkoholisme i Grønland. Det fremgår, at spørgsmålet ikke kan besvares med sikkerhed, men kommissionen har dog ønsket at gøre opmærksom på, at der antagelig i Grønland findes et ikke uvæsentligt antal personer, hos hvem der allerede er udviklet kronisk alkoholisme, eller for hvem risikoen herfor er stor. Der kan derfor være en del personer, der har et umiddelbart behov for alkoholbehandling. Kommissionen vil senere søge at klarlægge behovet herfor.

På baggrund af de nævnte oplysninger og de problemer, som samspillet mellem alkoholen og tilpasningsproblemerne i dagens Grønland i øvrigt rejser, indstiller kommissionen, at der allerede nu — og inden en dyberegående undersøgelse af alkoholproblemet er tilendebragt — tages skridt til en væsentlig begrænsning af alkoholforbruget ved direkte forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Kommissionen udtaler samtidig, at så-

danne tvangsmæssige foranstaltninger ikke løser problemet, men kun begrænser det.

De tvangsmæssige foranstaltninger bør derfor snarest følges op af mere langsigtede og konstruktive foranstaltninger, og kommissionen har foreløbig følgende forslag:

Kommissionen anbefaler, at den af landsrådet efter kommissionens forslag antagne alkoholkonsulent allerede fra den kommende vinter iværksætter en nøgtern orientering om alkohol og desuden påbegynder en aktivisering af de foreninger her i landet, som har alkoholbekæmpelse på deres program.

Kommissionen foreslår endvidere, at den i bilag 1 til betænkningen omtalte undersøgelse af sammenhængen mellem alkoholforbrug og social belastning i Grønland må blive fortsat. Denne undersøgelse har til formål at give et billede af, om et særlig stort alkoholforbrug især forekommer i familier, der er socialt særligt belastede. Kommissionen håber igennem denne undersøgelse at få et erfaringsmateriale, der kan belyse virkningerne af sådanne foranstaltninger, der bør følge efter indførelsen af de tvangsmæssige forbrugsbegrænsende foranstaltninger.

Kommissionen håber, at den til landsrådets ordinære samling i 1969 på grundlag af det således tilvejebragte materiale kan fremsætte forslag om mulige konstruktive foranstaltninger på længere sigt.

Endelig giver kommissionen udtryk for den opfattelse, at alkoholproblemet berører det daglige liv på så mange områder, at kommissionens lige nævnte undersøgelse ikke vil kunne belyse alkoholproblemet helt til bunds. Kommissionen anbefaler derfor, at der senere foranstaltes bredere undersøgelser af de sociale følger af de samfundsmæssige omdannelser, som finder sted i dagens Grønland. Sådanne undersøgelser skal bl. a. belyse, hvorvidt de igangsatte tvangsmæssige og mere konstruktive foranstaltninger har været hensigtsmæssige. Desuden mener man, at de kan skaffe grundlag for udformningen af en alkoholpolitik i Grønland på længere sigt.

Man har i betænkningen gennemgået en række af de mulige tvangsmæssige foranstaltninger til begrænsning af alkoholforbruget.

Det er lagt op til landsrådet at træffe et valg om, hvilke af disse foranstaltninger der

eventuelt skal iværksættes. Det er betænkningens afsnit V.

Jeg skal kort nævne disse muligheder:

1. Udhandlingsforbud, undtagen tirsdage og onsdage, på hvilke dage udhandlingen er helt ubegrænset, dog således at udhandling også er forbudt disse dage, hvis de falder sammen med udbetaling af månedslønninger.
2. Udhandlingsforbud, undtagen fredage og lørdage, på hvilke dage der er ubegrænset udhandling og samtidig forbud mod lønudbetaling på disse dage.
3. Frit alkoholsalg mod aflevering af rekvisition. Al alkohol fjernes fra butikkerne. Rekvisition hentes i butikken, hvor der samtidig betales for de rekvirerede varer. Mod aflevering af den kassestemplede rekvisition på et centrallager udleveres de rekvirerede varer.
4. Forhøjelse af de eksisterende afgifter på alkoholiske drikke.
5. Færø-ordningen, der går ud på, at enhver handel med eller udskænkning af berusende drikke er forbudt. Dog kan personer over 20 år importere alkoholiske drikkevarer mod betaling af de fastsatte afgifter og forevisning af skriftligt bevis for, at forfaldne skatter er betalt. Hver persons import af stærk spiritus er begrænset til 9 liter i kvartalet, medens der kan importeres ubegrænsede mængder af øl og vin.
6. Rationering af alkohol.
7. Totalforbud.

Om fordele og ulemper ved de enkelte ordninger henviser jeg til betænkningen.

Som nævnt går kommissionen ind for, at der snarest indføres tvangsmæssige forbrugsbegrænsninger, og kommissionen har for sit vedkommende anbefalet en rationeringsordning. Denne rationeringsordning har kommissionen nærmere udformet i den omdelte underbetænkning (bilag 13) til kommissionens „Delbetænkning I“.

Rationeringsordningen går ud på at fjerne det overforbrug af spiritus, som finder sted. Kommissionen tænker sig at fastlægge en ration på ca. 9 liter ren alkohol pr. år for personer på 18 år og derover. Gennemførelsen af en sådan ordning, regner man med, vil bevirke, at gennemsnitsforbruget reduceres med ca. 40 pct. Specielt foreslår kommissionen, at personer mellem 18 og 21 år kun får tildelt halvdelen af den fulde ration på ca. 9 liter.

Ordningen tænkes gennemført ved, at der

kvartalsvis udleveres rationeringsmærker lydende på en fjerdedel af årsrationen. For bl. a. at undgå ulovlig handel med rationeringsmærker foreslår kommissionen, at rationeringsmærkerne gøres omsættelige, altså at de kan gøres til genstand for køb og salg.

Kommissionen fremhæver endvidere en anden fordel ved ordningen, nemlig den at afholdsmanden og den mådeholdne forbruger får en mulighed for at tjene penge på deres mådehold, medens omvendt storforbrugeren vil komme til at betale dyrt for sit store alkoholforbrug. Kommissionen er inde på at give KGH den opgave at være køber og sælger af rationeringsmærkerne, således at man får et overskueligt marked.

Der peges i betænkningen også på den mulighed, at rationeringsordningen udformes således, at man tilskynder til et større forbrug af de mildere alkoholiske drikkevarer på bekostning af den stærke spiritus f. eks. ved, at der kræves forholdsvis flere mærker til køb af stærkt spiritus end til køb af vin.

Endelig foreslår kommissionen, at der foretages en ændring af § 6 i landsrådsvedtægten om fremstilling, udskænkning og forhandling af spiritus m. v. Kommissionen foreslår, at udtrykket: „øl med 1½ vægtprocent alkohol eller derover“ bliver erstattet af „øl med 2½ vægtprocent alkohol eller derover“. Man opnår herved, at lys pilsner bliver undtaget fra landsrådsvedtægten bestemmelser, og kommissionen mener, at den frie adgang til at købe lys pilsner vil modvirke en eventuel forøgelse af hjemmebrygningen i Grønland.

Med hensyn til kontrollen med rationeringsordningen foreslår kommissionen, at denne bliver henlagt til KGH, således at KGH som hidtil skal være eneberettiget til at indføre alkohol til Grønland, og at de private handlende og beværtere kun kan få udleveret alkoholiske drikkevarer fra KGH mod aflevering af rationeringsmærker.

Dette var en gennemgang af ædruelighedskommissionens forslag. Jeg skal henlede opmærksomheden på, at der til landsrådet er fremkommet udtalelser, der har tilknytning til alkoholspørgsmålet (bilag 14 a, b, c, d). Disse er omdelt i forbindelse med kommissionens betænkning.

Landsrådet har hermed et væsentligt grundlag for en omfattende debat af spørgsmålet om, hvad der bør foretages for at imødegå alkoholproblemet.

Det, landsrådet nu skal tage stilling til, er, hvorvidt der skal gennemføres forbrugsbegrænsende foranstaltninger, og i givet fald under hvilken form de skal gennemføres.

Endvidere skal landsrådet tage stilling til ædruelighedskommissionens forslag om de eventuelle videre undersøgelser angående alkoholspørgsmålet med henblik på alkoholpolitikken på længere sigt.

Jeg ønsker udtrykkeligt over for landsrådets medlemmer at understrege, at de foreliggende vurderinger og forslag på ingen måde er bindende for landsrådet. Man kan ikke se bort fra, at den kommende debat vil resultere i forslag og beslutninger, som ikke er berørt i det foreliggende materiale.

Jeg skal bringe i forslag, at landsrådet efter at der har været ført en generel debat i det samlede landsråd, nedsætter et udvalg, som får til opgave at foretage en nøje gennemgang af betænkningen og derefter afgive en indstilling til landsrådet.“

Alibak Josefsen udtalte, at spiritusproblemet i Grønland nu var blevet så åbenbart for alle, at man havde måttet erkende nødvendigheden af snarlige foranstaltninger til dets løsning. Landsrådet havde derfor i 1966 besluttet, at der skulle nedsættes en kommission med dette formål for øje. Som et første resultat af dennes arbejde havde landsrådsmedlemmerne i juli måned modtaget en betænkning, mens de først efter ankomsten til Godthåb havde modtaget den såkaldte delbetænkning I med bilag, som landsrådet nu skulle tage stilling til. Det havde således ikke været muligt for medlemmerne at drøfte indholdet af denne betænkning med deres vælgere, og derfor ville han foreslå, at generaldebatten i landsrådet blev udskudt, for at de kunne kontakte vælgerne og høre deres mening i sagen.

Formanden erklærede, at vælgerne naturligvis ikke kunne kende indholdet af den foreliggende betænkning, eftersom den lige var afgivet, men på den anden side kunne ingen være i tvivl om, at der ville komme en sådan betænkning, ligesom alle måtte forvente, at landsrådet tog stilling til den i indeværende samling. Det var hans personlige opfattelse, at det ville være farligt for landsrådets omdømme, hvis man udsatte behandlingen af dette spørgsmål endnu en gang, men

da den endelige afgørelse af, hvorvidt behandlingen skulle udskydes eller ej, naturligvis lå hos det samlede landsråd, ville han henstille, at medlemmer i første omgang udtalte sig for eller imod en sådan udskydelse.

Knud Kristiansen kunne indledningsvis besvare formandens spørgsmål derhen, at såsom der i næsten alle byer havde været afholdt møder med vælgerne om spiritusspørgsmålet, måtte landsrådsmedlemmerne derigennem have kunnet danne sig et indtryk af vælgernes stilling til dette spørgsmål, og han kunne derfor ikke anbefale forslaget om en udskydelse af generaldebatten.

Det var i dag et af de største problemer i det grønlandske samfund, gennem hvilke restriktioner man kunne komme det overhåndtagende spiritusmisbrug til livs. Af dette problems løsning afhæng for en stor del den videre udvikling i Grønland; hvis man ønskede en sund udvikling af familielivet som helhed og den opvoksende ungdom i særdeleshed uden for store sociale problemer, kunne man ikke komme uden om at behandle dette spørgsmål. Hvert enkelt landsrådsmedlem måtte føle det som sit personlige ansvar at skulle tage stilling til det.

I de grønlandske byer havde man forsøgsvis gennemført forskellige restriktive foranstaltninger som f. eks. udhandlingsforbud på enkelte af ugens dage, bestemt af kommunalbestyrelserne efter indhentet tilladelse fra landshøvdingen, ligesom man havde forhøjet udsalgspriserne for spiritus, men ingen af disse foranstaltninger syntes at have hjulpet ret meget. Et egentligt totalforbud lod sig kun vanskeligt gennemføre, og der var formodentlig heller ikke grundlag for det. En ordning, hvorefter der kun måtte udhandles spiritus to dage om ugen og vel at mærke ikke-lønningsdage, ville næppe heller være effektiv, fordi den kun ville have virkning over for dem, der ikke havde råd til at opkøbe tilstrækkeligt store kvanta spiritus de dage, hvor det var tilladt.

Formanden henstillede, at landsrådsmedlemmerne i første omgang tilkendegav deres stilling til det af *Alibak Josefsen* stillede forslag om udskydelse af generaldebatten.

Uden afstemning forkastedes dette forslag.

Knud Kristiansen udtalte videre, at han også var betænkelig ved forslaget om, at låntagere, som var i restance med deres bolig- og erhvervsstøttelån, ikke måtte købe spiritus, fordi en sådan ordning kunne tænkes også at gå ud over samvittighedsfulde låntagere.

Som sin konklusion kunne han anbefale gennemførelse af en ordning, der gav adgang til månedsvis indkøb af spiritus gældende for alle og for hele Grønland. Han var klar over, at enhver restriktion eller rationeringsordning ville give anledning til utilfredshed og ville medføre lovovertrædelser, men disse uheldige følger måtte dog ikke afskrække landsrådet for at træffe en beslutning på dette for det grønlandske samfund så vigtige område. Yderligere var han af den opfattelse, at forbuddet mod udskænkning af spiritus for unge under 18 år skulle skærpes og overtrædelse heraf betragtes som en kriminel handling, ligesom man måtte indføre forbud mod, at 18-årige kunne købe spiritus mod rekvisition.

Karl Skov udtalte, at der nu var blevet talt så meget om spiritusproblemet, at der snart måtte gøres noget for at komme det til livs. I ædrulighedskommissionens betænkning udtaltes det, „at et alkoholfrit Grønland vil fungere mere sundt og hensigtsmæssigt end et samfund, hvor et stort alkoholforbrug medvirker til at skærpe de sociale problemer“. Heroverfor ville han gøre opmærksom på, at det var hans erfaring fra et sted, han engang havde opholdt sig på, hvor der havde været fri adgang til køb af spiritus, men hvor denne adgang blev inddraget uden nærmere forklaring, at dette havde medført en opfindsomhed uden lige hos befolkningen i retning af at finde på måder til at omgå forbuddet, hvilket havde højst uheldige virkninger. Totalforbud ville således blot avle ulovligheder og virke nedbrydende på samfundet, medens rationeringsordninger uvægerlig ville betyde, at folk købte hele den ration, de havde ret til, men måske ikke brug for. Det var en almindelig erfaring, at rationeringsordninger kun gav uheldige resultater til skade for samfundet. Det var også almindelig kendt, at de i vinterens og sommerens løb gennemførte restriktioner havde skabt de mærkeligste købevaner hos folk f. eks. så stor

efterspørgsel efter hårvand, at dette næsten var blevet udsolgt i butikkerne, og handel ved bagdørene, når der var officielt udhandlingsforbud for øl og spiritus.

Af disse grunde kunne han trods sit stærke ønske om at forhindre spiritusmisbruget i Grønland ikke anbefale de to nævnte forslag.

Derimod ville han foreslå, at priserne på øl og spiritus blev forhøjet, og at der blev indført forbud mod hjemmebrygning. Herimod ville man måske indvende, at højere priser ville gøre borgerne fattigere, men efter hans opfattelse ville de på lidt længere sigt regulere folks drikkevaner. I øvrigt ville han foreslå, at det omtalte udvalg, som skulle nedsættes, kom til at arbejde videre med sagen.

I denne forbindelse ville han ikke undlade at tilføje, at ædruelighedskommissionen efter hans opfattelse ikke havde frembragt noget nyt, og at han derfor, uanset at det måske kunne opfattes som en uartighed, ville foreslå, at den blev ophævet og erstattet af det førnævnte udvalg. Det var hans overbevisning, at hvor velment det end måtte være, ville de i betænkningen nævnte forslag om rationeringsordninger eller totalforbud kun bane vejen for en række ulovligheder i Grønland, i hvert fald blandt den del af befolkningen, som ikke kunne undvære spiritus. Et helt eller delvis tørlagt Grønland var et drømmeland, og derfor måtte han, om han også skulle stå alene med dette synspunkt, anbefale en fortsættelse af den nuværende ordning med de nævnte skærper.

Formanden erklærede, at man endnu en gang var blevet overbevist om rigtigheden af den formodning, man havde haft såvel før nedsættelsen af ædruelighedskommissionen som efter læsning af dens betænkning, at det aldrig nogen sinde ville blive muligt at finde frem til en ordning, som var tilfredsstillende for alle parter eller fik samme virkning for alle, og derfor forstod han meget vel, at Karl Skou havde stillet forslag om, at man skulle lade den nugældende ordning fortsætte.

Kaj Narup udtalte som sin mening om ædruelighedskommissionens betænkning, at den indeholdt meget nyt og meget godt,

men at det nye desværre ikke var godt og det gode ikke nyt. Han var derfor enig med Karl Skou i, at kommissionen burde nedlægges. Så vidt ham bekendt havde den til dato kostet op til 200.000 kr., hvilket kun beviste, at man ikke fik meget for pengene i vore dage.

Mere detaljeret kunne han tilføje, at betænkningens opremsning af de forskellige foranstaltninger og deres ulemper og fordele virkede meget summarisk og temmelig usaglig. F. eks. omtaltes Færø-ordningen, som den kaldtes, kun i ganske få linjer uden en bemærkning om, at den i virkeligheden indeholdt 2 systemer, hvoraf det ene gik ud på, at al import af spiritus blev iværksat af den enkelte forbruger selv, mens det andet gik ud på, at importtilladelse kun blev givet dem, der havde betalt deres skat til den færøske landskasse og deres respektive kommune. Han havde selv under flere års ophold på Færøerne lært systemet at kende, og da de færøske og grønlandske forhold på så mange områder lignede hinanden, kunne han ikke acceptere, at Færø-ordningen blev afvist i ganske få linjer.

På andre punkter gik kommissionsbetænkningen virkelig i dybden: således fik man under omtalen af en ordning med totalforbud at vide, at virkningen heraf ville være, at det officielle forbrug faldt til null!, en oplysning, man måske kunne have undværet.

Men dertil kom, at hele konklusionen af betænkningen var forkert. Således havde man under beregningen af, hvad der for øjeblikket drikkes årligt af hver person i Grønland, sat det officielle tal for mængden af importeret alkohol i forhold til antallet af indbyggere i henhold til valglisterne, hvortil man havde lagt 1.000 personer udgørende det samlede antal sommermænd. Nu var det imidlertid hans erfaring som spiritusforhandler i Godthåb, at der alene i denne by var et langt større antal sommerfolk, hvoraf man kunne slutte, at tallet for hele Grønland måtte være endnu meget større. Men hvis tallet 1.000 var forkert, så var det beregnede forbrug pr. grønlander jo også galt, hvorfor ej heller rationeringsforslaget kunne være rigtigt.

Efter hans opfattelse var det, man havde brug for, et system eller systemkompleks, som ikke reducerede det samlede forbrug,

men reducerede forbruget for de relativt få, for hvem alkoholforbruget var et problem, og han var i hvert fald overbevist om, at det kunne gøres betydeligt bedre end med ædruelighedskommissionens forslag.

Jørgen Olsen ville blot gøre den bemærkning til Karl Skou, som havde foreslået prisforhøjelse og forbud mod hjemmebrygning, at disse forslags gennemførelse efter hans opfattelse ville medføre, at de mennesker, som nu ikke fik råd til at købe spiritus, ville begynde at drikke f. eks. kogesprit, ligesom hjemmebrygning ville tage til, idet man ikke havde nogen mulighed for at kontrollere, om et forbud nu også blev overholdt. Det ville i lige så høj grad være et drømmeland at forhøje spirituspriserne, samtidig med at man prøvede at forbyde hjemmebrygning, som det af Karl Skou nævnte.

Lars Chemnitz udtalte, at spiritusproblemet slet ikke fortjente den fremtrædende plads, det havde fået i hele udviklingsdebatten. Da han havde læst kommissionsbetænkningen, havde han over for sine kolleger udbrudt, at nu kunne han da slet ikke finde ud af det. Det kunne måske synes at være en lidt uværdig bemærkning, ligesom han kunne risikere, at folk sagde om ham, at nu løb han fra sin opgave, fordi han ikke kunne løse den. Dertil kunne han kun svare, at vi er jo kun mennesker, og der er ting, vi ikke kan magte. Da han havde hørt Karl Skous indlæg, nikkede han bifaldende og tænkte ved sig selv, at det var kloge ord, men nu havde Jørgen Olsen jo også pilleret disse forslag ned, og man måtte atter sande, hvor vanskeligt det var at finde frem til en acceptabel løsning på spiritusproblemet.

Efter læsningen af ædruelighedskommissionens betænkning havde han tænkt, at nu var han vel nok kommet ud at svømme, og det gav ham den association, at han engang i radioavisen havde hørt omtale af nogle unge kinesere, som skulle svømme over en flod. Mens de svømmede dér, var nogle af dem begyndt at tænke på at give op, men så havde de givet sig til at citere formand Maos røde bibel, og det havde givet dem kræfter nok til at nå over. Også hvad spiritusproblemet i Grønland angik,

kunne man sige, at efter at have fået ædruelighedskonsulent og spiritusudvalg var man efterhånden kommet så langt ud at svømme, at man blev nødt til at svømme helt over. Han var bange for, at man blev nødt til at lade problemet løse sig selv ad oplysningens vej, selv om dette betød, at man måtte ofre nogle af de mange, som led under spiritusmisbrug. Ofte havde han tænkt, at nu gik det ikke længer, nu måtte der gøres noget, men så havde han besindet sig, fordi det jo nu engang ikke kunne gå, at man lod sig lede af følelser, for det, der betød noget, var jo kendsgerninger. Man måtte således bringe disse menneskelige ofre, fordi restriktioner blot ville udsætte problemets løsning, således at man efter nogle års forløb måske skulle begynde forfra igen. I ædruelighedskommissionens betænkning var der foretaget en gennemgang af de forskellige forslag, og dér viste det sig, at fordele og ulemper ved disse forslag var ulemperne hele tiden de talrigeste, men når ædruelighedskommissionen ikke havde kunnet finde frem til bedre løsninger, hvordan skulle landsrådsmedlemmerne så kunne det.

Tirsdag den 20. august 1968, kl. 10,30.

Tolk: Mads Lyngø.

Referent: T. Johannesen.

Marius Abelsen udtalte, at han fandt det påkrævet at handle nu, da tiden var inde for at gøre noget for ungdommen. Restriktioner ville altid medføre overtrædelser, men denne følge måtte accepteres. Island, der nævnes som et meget fremskredent land, har også restriktioner, og måske er den islandske vej en redning for Grønland. I tilslutning til Lars Chemnitz's udtalelse oplyste Marius Abelsen, at oplysning alene ikke var tilstrækkelig. Det var hans opfattelse, at man skulle være varsom med en ordning, der indebærer omsættelige rationeringsmærker, hvorved smarte folk ville få mulighed for at opnå let tjente penge. Hvis restriktioner indføres, må landsrådet ligeledes overveje, hvorledes man på anden vis kan skaffe penge til landskassen. I tilslutning til oplysningen i betænkningen om rationeringen på Færøerne forespurgte Ma-

rius Abelsen, hvorledes ordningen skulle forstås. Det var oplyst, at rationen var 9 liter stærk spiritus pr. kvartal, hvilket svarede til 36 liter om året. I Grønland er forbruget dog kun 13 liter årligt pr. indbygger.

Jørgen Hertling besvarede spørgsmålet, idet han oplyste, at forbruget på Grønland var omregnet til ren alkohol, medens der i rationeringen på Færøerne er tale om 9 liter sædvanlig spiritus i kvartalet.

Jakob Simonsen ville gerne foreslå nye udveje til løsning af problemet og henviste til, at man begrænsede udhandlingen til alene at omfatte personer, der var fyldt 21 år, og at der standses for udhandling fredag og lørdag, idet han fandt, at sådanne ordninger eventuelt kunne lette problemet.

Niels Holm henviste til sit skriftlige indlæg og oplyste i tilslutning til kommissionens betænkning, at man måtte sætte loft over spiritusforbruget. Han var dog ikke indforstået med forslaget om, at rationeringsmærker også skal benyttes ved nydelse af spiritus på restauranter, da der i forvejen er loft over forbruget sådanne steder, eftersom der i henhold til landsrådsvedtægten ikke må serveres for berusede personer. Han mente videre, at hvis man iværksatte restriktioner, måtte ordningen omfatte samtlige kommuner på vestkysten. Det var uheldigt med forskellige ordninger i de enkelte kommuner.

Peter Heilmann udtalte, at landsrådet i 1966 nedsatte ædruelighedskommissionen på grund af det stigende alkoholforbrug. Han ønskede at præcisere kommissoriet, som han oplæste (bilag 12, II). Kommissoriet indeholdt spørgsmål, som landsrådet i mange år forgæves havde prøvet at løse, og kommissionen har som første del af sin opgave stillet forslag om foranstaltninger til *formindskelse af overforbruget* af spiritus i Grønland. Han præciserede, at de stillede forslag kun er en begyndelse, og at kommissionen nu for alvor skal undersøge problemerne. Det er naturligt, at der er forskellige meninger om forslagene, hvilket også har været tilfældet inden for kommissionen, men man var enedes om et kompromisforslag, der nu ligger på landsrådets

bord. Kommissionen er klar over, at dette forslag ikke løser problemerne, men man anser det for den bedste mulighed for at dæmpe forbruget. Kommissionens medlemmer af den formening, at hvis man intet foretager sig nu, kan tidspunktet være forpasset.

Han havde ikke noget imod kritik af betænkningen, men til forslaget om at nedlægge kommissionen ville han sige, at et sådant forslag ville indebære, at man undlod at løse problemerne. Kommissionen har foreslået oprettelsen af en alkoholkonsulentstilling. Konsulenten er i samarbejde med forskellige foreninger ved at begynde på sit vigtige arbejde vedrørende undersøgelse af alkoholmisbruget. Der er tale om vigtige sociale og samfundsmæssige spørgsmål ved undersøgelse af familier med stort alkoholforbrug, med stort behov for forsorgshjælp, med huslejerestancer, med børn med udtalte skoleforsømmelser, og det er kommissionens opgave at undersøge sammenhængen mellem disse omstændigheder, og om alkoholforbruget medfører særlige medicinske problemer. Samfundet og landsrådet må være interesseret i belysning af alle disse spørgsmål. Han anbefalede, at landsrådet giver støtte til, at kommissionen fortsætter sit arbejde, og at landsrådet nedsatte et udvalg til behandling af de fremsatte forslag.

Formanden fandt, at forslaget om nedlæggelse af kommissionen ikke var udtryk for, at arbejdet med alkoholproblemerne skulle standses, men at det alene var tanken at overflytte arbejdet til et udvalg under landsrådet i samarbejde med landsrådets nu ansatte konsulent under arbejds- og socialdirektionen.

Elisabeth Johansen udtalte, at landsrådets medlemmer som folkevalgte medlemmer ikke kunne forbigå, at det største problem i Grønland er alkoholproblemet. Spiritusmisbruget har forbindelse med restancerne på bolig- og erhvervsstøttelån og i social henseende med mange skilsmisser, hvor børnene efterlades alene af forældrene. Hun var derfor glad for betænkningen og anså forslaget om restriktioner for at være et grundlag for videre arbejde med problemerne. Politikerne havde sikkert ventet, at frigivelsen af spiritus ville lære folk at omgås spiritus med

måde, men formålet var ikke nået, hvorfor landsrådet var forpligtet til at gennemføre den foreslåede foreløbige ordning. Hun foretrak rationering fremfor begrænsning i udhandlingstidspunktet.

Til et af et andet medlem fremsat forslag om forøget oplysningsarbejde uden andre foranstaltninger udtalte Elisabeth Johansen, at det er rigtigt, at oplysning er påkrævet, men alene er oplysning ikke tilstrækkelig. Spiritus blev frigivet, før oplysning var iværksat, og vi oplever nu følgerne af dette fejlskridt. Elisabeth Johansen var modstander af totalforbud, der ville fritage folk for ansvaret og ikke være i befolkningens interesse.

Alibak Josefsen udtalte, at han var klar over, at spiritusproblemerne voksede år for år. Ved selvsyn under opholdet i Godthåb havde han konstateret, at ordningen med lukning bestemte dage ikke løste problemerne, men måske endog forøgede vanskelighederne. Han gav Karl Skou ret i, at restriktioner blot ville bevirke, at befolkningen ville blive opfindsomme med hensyn til at finde på andre berusende midler. Han kunne ikke gå ind for en begrænsning i udhandlingen til 2 dage ugentlig, da det var hans opfattelse, at en sådan begrænsning ville nedsætte arbejdsindsatsen. Han kunne heller ikke tilslutte sig kommissionens forslag om en rationering, som han fandt vanskelig at administrere. Han henviste til kæmnerkontorernes store vanskelighed med at klare arbejdsbyrden og gjorde opmærksom på, at hvis en rationering skulle administreres af kæmnerne, måtte man påregne bekostelige nyansættelser.

Alibak Josefsen gjorde også opmærksom på problemet vedrørende turisterne, og om sådanne også skulle omfattes af en rationeringsordning. Han fandt, at en rationeringsordning, der også omfattede restauranterne, ville blive vanskelig at kontrollere. Alibak Josefsen var derfor enig med Karl Skou i, at den hidtidige ordning skulle fortsættes uændret, men kunne ikke tiltræde forslaget om forhøjede priser, idet det ikke ville løse problemerne. En tidligere taler har nævnt, at man skulle forsøge at afskaffe hjemmebrygningen, hvilket Alibak Josefsen var imod, da dette kunne medføre, at folk begyndte at drikke sundhedsfarlige

væsker. Han fandt tillige, som Jørgen Olsen, at overholdelsen af et forbud mod hjemmebrygning vanskeligt kunne kontrolleres. Det var hans opfattelse, at landsrådet fortrinsvis måtte tænke på den opvoksende ungdom og dennes fremtid og ikke i så høj grad spekulere på den ældre generation. Han henstillede, at man iværksatte forøget oplysning blandt unge om alkoholens farlighed, og at man hurtigst muligt traf foranstaltning til opførelse af idrætshaller o. l., således at de unge fik mulighed for sunde fritidsbeskæftigelser. Til slut udtalte han, at han kunne tiltræde Niels Holms forslag om ændrede regler for udskænkning på restauranter og henstillede til Niels Holm, at forslaget oplæstes af hensyn til radio-lytterne.

Isboseth Petersen udtalte, at man i 1960-erne i Frederikshåb havde haft restriktioner vedrørende udhandlingsdage angående alkohol, og han anså arbejdet med alkoholproblemerne for et vigtigt samfundsmæssigt spørgsmål. Efter at han havde læst kommissionens betænkning, var det hans opfattelse, at den eksisterende ordning var den bedste løsning. Flere medlemmer havde omtalt oplysningsarbejdet, men det var hans formening, at man udelukkende tænkte på ungdommen, hvorimod man efter hans mening burde koncentrere sig om børne- og ungdomsskolen. Det bedste resultat ville man opnå, hvis man begyndte oplysningsarbejdet så tidligt som muligt.

David Broberg oplyste, at han var enig med de medlemmer, der gik ind for at fortsætte den nuværende ordning uden restriktioner, ligesom han fandt det rigtigst at lave en fællesordning for hele Grønland. Unge mennesker under 21 år burde ikke have adgang til at købe spiritus, og han var i øvrigt tilhænger af Isboseth Petersens udtalelse om speciel oplysning med henblik på børne- og ungdomsskolen — gerne i samarbejde med Blå Kors. Han mente, at den nuværende ordning, hvor kunderne i SB-butikkerne kunne købe øl sammen med andre varer, burde afskaffes, ligesom han foreslog, at alle alkoholholdige varer kun burde kunne købes mod kontant betaling.

På foranledning af Alibak Josefsen oplæste *Niels Holm* sit skriftlige indsendte

forslag om ændring af landsrådsvedtægten af 18. november 1955 (bilag 14 d).

Formanden udtalte, at det var hans opfattelse, at man allerede på indeværende tidspunkt kunne tilsige Niels Holm, at hans indlæg ville blive medtaget i udvalgets overvejelser.

Qissunguaq Kristiansen oplyste, at mange unge rejste fra deres hjemstavn for at søge arbejde i byerne. Disse unge indkvarteredes i barakker i små lokaler, og da mange af de unge ikke kender andre mennesker i byen, ville de let blive fristet til at besøge restauranterne med hermed følgende stigende spiritusforbrug. Han ville påpege faren ved at indkvartere unge mennesker under meget primitive forhold uden adgang til hobbyrum eller andre fritidsforanstaltninger. Han ønskede i øvrigt ikke at udtale sig i sagen, da han repræsenterede et område, der ikke faldt ind under de sædvanlige regler.

Ineqinarteq Jonathansen fandt, at man nu havde nået et tidspunkt, hvor spiritusproblemet alvorligt måtte overvejes. Forskellige kommunalbestyrelser har lavet varierende ordninger uden at opnå gode resultater. Han var af samme opfattelse som Karl Skou med hensyn til restriktioner og afhjælpning af spiritusproblemet, men fandt, at man måtte træffe foranstaltninger til at afskaffe hjemmebrygningen.

Knud Kristiansen oplyste, at alle var bekendt med baggrunden for landsrådets nedsettelse af ædruelighedskommissionen. Han forstod ikke, hvordan flere talere kunne gå ind for at opretholde samme ordning som hidtil. Hvad ville de pågældende opnå derved. Nogle af medlemmerne havde foreslået en forhøjelse af spirituspriserne. Det var mange år siden, man første gang havde forhøjet priserne, uden at dette havde hjulpet til løsning af spiritusproblemet. Ligeledes har landsrådet i mange år diskuteret hjemmebrygningen, uden at man har nået en løsning. Hvis kommissionen ophæves, må man spørge, hvorfor der var brugt så mange penge på arbejdet.

Lars Chemnitz oplyste, at han har været blandt dem, der mener, at man ikke løser

problemerne ved restriktioner. Til Knud Kristiansens bemærkning om spild af penge, hvis kommissionen ophæves, oplyste Lars Chemnitz, at hvis man på grund af betænkningen kan sige, at problemerne ikke løses ved restriktioner, men at det, der tiltrænges, er oplysning, har pengene ikke været brugt forgæves.

Peter Heilmann udtalte i tilslutning til Lars Chemnitz's bemærkning, at restriktionerne ikke er kommissionens endelige forslag til løsning af problemerne, men alene skal dæmpe forbruget, medens arbejdet fortsætter.

Karl Skou udtalte i tilslutning til Knud Kristiansens indlæg, at et ønske om at bevare den nuværende ordning kan begrundes med ønsket om at vælge det mindste af to onder. Udviklingen har vist, at man ikke skal gå ind for restriktioner, der blot vil bevirke, at befolkningen finder andre løsninger. Spørgsmålet om hjemmebrygningen har mange gange været drøftet i landsrådet, men udformningen har ikke været tilstrækkeligt bestemt.

Formanden afsluttede mødet med at oplyse, at man under drøftelserne i dagsordensudvalget var klar over, at diskussionen i tilslutning til betænkningen ville strække sig over flere dage, og han henstillede, at den gruppe medlemmer, der ikke kan tilslutte sig kommissionens betænkning, med henblik på udvalgsarbejdet ville anføre fordele og ulemper i forbindelse med deres forslag på samme måde, som det er sket i betænkningen. Han henstillede tillige, at medlemmerne inden mødets fortsættelse den 21. på ny grundigt ville læse betænkningen og specielt overveje rationeringssystemet, som han fandt ikke var tilstrækkeligt belyst i betænkningen.

Punktet udsat.

Mødet hævet kl. 11,50.

Onsdag den 21. august 1968 kl. 8,30.

Tolk: Mads Lyngé.

Referent: Klaus Ulrik Keel.

Edvard Reimer fraværende på grund af sygdom.

Formanden resumerede gårsdagens forhandlinger derhen, at der i landsrådet tilsyneladende var dannet to hovedgrupper, hvoraf den ene var af den opfattelse, at man i det store og hele måtte fortsætte efter de retningslinjer, man allerede havde, uden større ændringer, medens den anden var opdelt i en række forskellige meninger, som i hvert fald havde det tilfælles, at der skulle gennemføres væsentlige ændringer under en eller anden form. Han ville herefter opfordre til, at de enkelte medlemmer gav deres vurdering af de i kommissionsbetænkningen stillede forslag eller eventuelt fremkom med helt nye forslag.

Han havde hidtil personlig ikke taget del i debatten, da han følte det som sin opgave at samle de forskellige meninger, men det ville være fejlagtigt deraf at slutte, at han ikke selv havde nogen mening, og han ville derfor ikke undlade ganske kort at opridse sin egen stilling til spiritusproblemet.

Han følte sig helt overbevist om, at det ville være umuligt at finde frem til en ordning, som ville være tilfredsstillende for alle, og som havde de ønskede virkninger. Når han havde anmodet medlemmerne om at tilkendegive deres vurdering af de forskellige forslag, var det ikke, fordi han ønskede en debat for debattens skyld, men simpelt hen fordi situationen på dette område i dag var så alvorlig i Grønland, at det måtte være landsrådets pligt at gøre et forsøg på at finde en løsning på problemet. Han var således enig med Marius Abelsen i, at når folk, der var nået betydeligt længere i udviklingen, erklærede, at der nødvendigvis måtte gennemføres foranstaltninger under en eller anden form, så blev landsrådet også nødt til at gøre et forsøg på at finde frem til sådanne foranstaltninger. Han var desuden enig med dem, der mente, at intet enkelt forslag af de i betænkningen nævnte kunne bruges alene men han var på den anden side overbevist om, at den rigtige løsning måtte kunne findes ved en kombination af et eller flere af disse forslag og det måtte da være det påtænkte udvalgs opgave at finde frem til den bedste og mest anvendelige løsning på dette grundlag.

For så vidt angik den foreslåede mærkeordning, ville han dog gøre opmærksom på, at dens gennemførelse efter hans opfattelse rummede en fare og kunne give nogle uhyg-

gelige konsekvenser, som man tilsyneladende havde overset nemlig faren for, at disse mærker ville blive solgt til grove overpriser på tidspunkter, hvor der ikke var mulighed for almindeligt køb af spiritus. Når han følte sig så sikker på, at en mærkesalgsordning ville kunne få sådanne konsekvenser, var det, fordi den nuværende rationeringsordning i Godthåb faktisk allerede havde givet anledning til sådanne former for misbrug.

Sammenfattende kunne han fastslå som sin mening, at han gerne ville undgå eventuelle påstande om, at landsrådets arbejde med det foreliggende problem tydede på, at man gerne ville springe over, hvor gærdet var lavest. Han ville ikke bebrejde dem deres mening, der ønskede de nuværende regler fortsat, men han frygtede på den anden side, at respekten for landsrådet ville lide afbræk, hvis man ikke gjorde alt for at finde en løsning, der på en eller anden måde var til gavn for dem, der led under spiritussens svøbe.

Kaj Narup udtalte, at han siden sit indlæg dagen før var blevet kritiseret af mange mennesker, som lod ham forstå, at han havde gjort bedre i selv at fremsætte forslag i stedet for blot at være negativ over for de i kommissionsbetænkningen indeholdte. Det havde han imidlertid også, men da der jo endnu ikke var fjernsyn på Grønland, havde radio lytterne selvfølgelig ikke kunnet se hans skriftlige forslag. Af hensyn til lytterne ville han derfor anmode om tilladelse til en kort gennemgang af dette forslags detaljer.

Han var uenig med de ret mange, som mente, at det nuværende system var godt nok. Der var efter hans opfattelse for stort et pengeforbrug til indkøb af spiritus i forhold til indtægtsniveauet og i forhold til produktiviteten. For mange arbejdspladser var præget af drikkeriet, for mange havde restancer på bolig- og erhvervsstøttelån, og for mange børnepenge blev ikke betalt, alt dette ofte hidrørende fra drikkeri. Ligeledes blev for mange børn og unge mennesker præget af forældrenes og hjemmenes drikkeri, og der var for megen kriminalitet og for mange ulykker, som kunne henføres til drikkeri. Sluttelig var han af den mening, at idømmelse af afholdspålæg, der oprindeligt havde haft en ret stor generalpræventiv virkning, i

dag var en umulig løsning, fordi den ikke lod sig administrere. Det måtte derfor være landsrådets så at sige forbandede pligt at gøre noget ved det, selv om det ikke ville gøre medlemmerne populære. Det måtte være målet at fjerne nogle af de mange ulemper, der var forbundet med alkoholnydelse, mens man på den anden side måtte undgå at genere de trods alt mange mennesker, som omgikkes alkohol på en fornuftig måde, mere end højst nødvendigt. Endelig kom man ikke uden om, at der måtte skeles til landskassens økonomi, idet en betragtelig del af dens indkomster jo stammede fra afgiften på spiritus. Den fremtidige ordning burde omfatte hele Grønland, da han ikke kunne anbefale en fortsættelse af det nuværende system, hvorefter de enkelte kommunalbestyrelser kunne indføre særordninger for deres kommune. Efter hans opfattelse vil man ved en fornuftig kombination af de i ædruelighedskommissionens betænkning indeholdte forslag til foranstaltninger kunne opnå et praktisk brugeligt resultat. Han kunne således foreslå, at man hentede inspiration dels fra Island, dels fra Færøerne og dels fra Grønland. Fra Island skulle man låne systemet, hvorefter der ikke måtte importeres øl stærkere end lys pilsner. Fra Færøerne systemet, hvorefter kun de, der havde betalt deres gæld til det offentlige, kunne købe spiritus, og endelig fra Grønland det system, at børneforsorgsudvalgene, i de tilfælde hvor der var grund til at formode, at spiritusforbruget gik ud over børnene, kunne fratage en familie retten til at købe spiritus. Mens betingelsen på Færøerne for at opnå tilladelse til import af spiritus var dokumentation for betalt skat, måtte man i Grønland som betingelse forlange betalte ydelser til bolig- og erhvervsstøttelån samt børnepenge. Administrationen heraf måtte dog lægges hos de enkelte kommunalbestyrelser, der bedst kunne skønne over, hvorvidt der måtte være en så rimelig forklaring på en mands restance, at der ikke var nogen grund til at straffe ham. Et sådant system ville kunne hjælpe, det ville være billigt at administrere, og det kunne så lempes etapevis, efterhånden som man fik hold på problemet. Dette var i hovedtræk indholdet af hans forslag, og han ville slutte sig gentage, at der efter hans opfattelse burde gøres et eller andet, for man kunne ikke være den nuværende ordning bekendt.

Peter Heilmann udtalte, at det var hans indtryk, at man ikke helt havde forstået, hvilken mængde spiritus der var regnet med i kommissionsbetænkningens forslag. Fra ædruelighedskommissionens sekretariat havde han netop modtaget oplysning om, at den foreslåede ration på 9 liter ren alkohol svarede til 26 flasker stærk spiritus eller 600 flasker bayersk øl om året, d.v.s. 50 pr. måned. Desuden kunne rationen selvfølgelig opdeles og f. eks. også omfatte rødvin, hvidvin eller hedvine og ville efter kommissionens opfattelse kunne give et anstændigt forbrug. Man var i kommissionen nået til det resultat, at en dæmpning af forbruget kun kunne opnås på to måder, nemlig enten gennem totalforbud eller gennem det af kommissionen anbefalede forslag, idet man kunne diskutere, hvorvidt mærkeordningen skulle gennemføres eller ej. Ved at gennemføre kommissionsforslaget ville man løse det af Niels Holm nævnte problem med fylderiet på restauranter, bortset fra de ganske få tilfælde, hvor en person havde samlet mange mærker sammen. Det ville endvidere være overflødig at ændre restauranternes lukketider. Det af Kaj Narup stillede forslag om frit salg af stærk spiritus kunne ikke anbefales, fordi det tidligere af lægerne var blevet påvist, at blandt forskellige former for spiritus var den stærke også den mest skadelige.

Formanden og Kaj Narup var enige om, at landsrådet burde gøre noget, og de var således imod de medlemmer, som ønskede, at forholdene skulle fortsætte som hidtil. I den forbindelse ville han tilføje, at det næppe var overdrevet at sige, at det grønlandske samfund i dag var sygt på dette område. Det fremgik således af de oplysninger, som var tilstillet landsrådsmedlemmerne og i øvrigt kendt af en bred offentlighed, at af alle kriminelle handlinger var halvdelen et resultat af overforbrug af spiritus, 1/3 af ulykkestilfældene skyldtes spiritus, hvortil endelig kom den grønlandske verdensrekord i udbredelse af gonorrhé, en rekord, det var svært at være stolt af. Kaj Narup havde nævnt, at man også måtte tænke på landskassens økonomi, men dertil måtte han sige, at landskassen hellere ville undvære de penge, som kom ind gennem misbrug af spiritus. Formanden havde frygtet konsekvenser i retning af sortbørssalg, hvis man gennemførte den foreslåede mærkesalgsordning. Dertil

ville han blot svare, at der udmærket kunne finde et mere omfattende sortbørssalg af spiritus sted i Godthåb under den nuværende ordning på de dage hvor udhandling gennem butikkerne var lukket, idet man i dag kunne købe ubegrænsede mængder spiritus, vin og øl om tirsdagen og onsdagen. Mærkeordningen ville efter hans opfattelse kun kunne give mulighed for et meget begrænset salg til overpris.

Formanden takkede for Peter Heilmanns redegørelse for ædruelighedskommissionssekretariatets oplysninger med hensyn til størrelsen af den foreslåede spiritusration, idet han dog gjorde opmærksom på, at den i og for sig ikke bragte noget nyt, idet der faktisk var tale om den ordning, man allerede havde i Thule og Scoresbysund.

Jørgen Olsen: „Efter at have lyttet til den hidtidige spiritusdebat kan jeg ikke lade være med at takke ædruelighedskommissionen for det store arbejde, som den hidtil har udført. Ved hjælp af denne betænkning har vi medlemmer af landsrådet nu mulighed for enten at godkende dele af kommissionens forslag, uddybe dem eller omarbejde dem til viderebehandling i et af landsrådet nedsat udvalg, eller ved hjælp af betænkningen finde frem til nye forslag til videre bearbejdelse i et nyt udvalg.

Spiritus vandt indpas i vort land for 250 år siden, og skønt det var forbudt til at begynde med, kan man ikke skjule, at ikke få grønlændere stiftede bekendtskab med spiritussen på en eller anden måde. Senere kunne grønlandske funktionærer (kivfat) købe visse kvanta om året pr. rekvisition, og senere kunne familieoverhoveder rekvirere 3 flasker vin om året. Hvis jeg ikke husker forkert, er det 40 år siden, husherren fik lejlighed til at købe en ration malt og humle, og dermed blev ølbrygning og øldrikkeri også mulig for grønlænderen. Senere kunne spiritus, øl og vin købes af enhver, der er fyldt 18 år. Flere talere i går fremhævede som noget meget vigtigt, at vi grønlændere lærer at drikke rigtigt. Lad mig spørge: Er det nødvendigt for os at lære at drikke, når vi har haft kendskab til spiritus så længe? Og lad mig spørge igen: Hvor mange er vi mon, der har lært at omgås spiritussen? Jeg vil svare: Jeg selv og mange af mine landsmænd har ikke bestået

denne prøve, vi er dumpet, og efter det, man har set i de år, der er gået, kan man ikke forvente, at de fleste grønlændere ville bestå denne prøve med ug. Hvis vi skal opnå det, er det ikke nok, at vi har lært at begrænse vores drikkeri, men vi må også have lært at begrænse vort forbrug af spiritus så meget, at det ikke går ud over levedoden, at vi ikke skal have social hjælp, og at spiritusforbruget ikke går ud over afbetalingen af lån og gæld eller ødelægger familielivet. Lad mig spørge igen: Hvornår venter I, som mener, at det er vigtigt for os grønlændere at lære at omgås spiritus, at denne store dag op-rinder?

Flere indlæg gik ud på, at de nuværende tilstande skulle fortsætte. Lad mig spørge: Hvem vil have fordel af det? Jeg vil svare: Øl- og spiritusproducenterne, forhandlerne og djævelen. Og lad mig spørge igen: Hvem vil det gå ud over, og hvem vil tabe ved det? Jeg svarer: Vi mange forbrugere, mere eller mindre.

Nogle talere finder det nødvendigt med rationering, men på den måde får man ikke rykket ondet op med rode.

Nu har vi hørt så mange ord om spiritussens skadelige virkninger, og der er mange her i Grønland, som har sandet de ord, og derfor vil jeg sige for min og mange af mine landsmænds skyld: forbyd salg af spiritus her i Grønland, hold spiritussen væk fra os mange svage sjæle.

Med disse ord vil jeg anbefale betænkningens mulighed 7, og hvis det skulle vise sig, at denne slet ikke kan bruges, vil jeg gå ind for nr. 5, men med 21 år som grænse ned-efter, på linje med, hvad Det Blå Kors anbefalede på sit landsmøde.

Og lad mig til slut sige: selv om mine forslag skulle indebære store vanskeligheder, vil jeg alligevel meget indtrængende anbefale, at et af dem bliver prøvet, idet jeg ikke mener, at de eventuelle skadelige virkninger ville være større, end de uheldige følger af spiritusnydelsen i dag. Det må vi gøre for at holde den nuværende generation, den opvoksende ungdom og den kommende generation på afstand af spiritussens forbandelse.

Lars Chemnitz måtte i anledning af formandens og Kaj Narups bemærkninger gøre opmærksom på, at ingen af talerne ham bekendt havde påstået at den nuværende ord-

ning var god nok, og i hvert fald var hans mening den, at kun når man ikke kunne finde en bedre ordning, måtte man lade tingene fortsætte som hidtil. Han havde tidligere nævnt begrebet oplysning som en af de veje, man skulle gå, vel vidende at oplysning var et af de mest fortærskede slagord, der fandtes. Det var nemlig hans opfattelse, at oplysningsfolkene havde været så overbebyrdede med opgaver, at de så godt som intet havde udrettet i forbindelse med spiritusoplysningen, men nu havde man fået en ædruelighedskonsulent, der helt kunne helige sig opgaven, så fra nu af måtte der kunne ske en hel del på dette område.

Om Kaj Narups forslag kunne han blot sige, at vel stod der meget i det, som var udmærket, men når Kaj Narup bl. a. havde nævnt, at afholdspålæg ikke havde haft nogen betydning under den nuværende ordning, fordi der altid kunne købes ved bagdørene og ad omveje, så var det vanskeligt at forstå, hvordan den af Kaj Narup selv foreslåede ordning, hvorefter børneforsorgsudvalgene skulle have adgang til at fratage personer, der havde fået afholdspålæg, spirituskøberetten, skulle kunne administreres.

Han var snarere enig med Marius Abelsen i, at vejen til en løsning af spiritusproblemet gik gennem oplysning til børnene og de helt unge, så man begyndte fra bunden af.

Han kunne svare Jørgen Olsen, der havde spurgt, hvornår man kunne vente resultater af et sådant oplysningsarbejde, at det kunne man vente allerede i næste generation.

Sluttelig ville han blot gentage, at man var nødt til at løbe linen ud og fortsætte, hvor man var begyndt, men at han selvfølgelig var den første til at byde en løsning, hvis det fandtes, velkommen.

Knud Kristiansen udtalte, at en væsentlig årsag til spiritusmisbruget i Grønland var den omstændighed, at det frie spiritusudsalg var begyndt før oplysningen. Som det var landsrådsmedlemmerne bekendt var man nødt til at træffe nogle foreløbige foranstaltninger for at undgå de skadelige følger af spiritusmisbruget. Til det medlem, der havde brugt allegorien om floden og dem, der skulle svømme over, ville han blot sige, at den kurs, som dette var udtryk for, ville medføre, at alt for mange mennesker blev ofre på spiritussens alter, og han måtte derfor tilslutte

sig kommissionens forslag om, at der indførtes en eller anden form for restriktion. I de senere år var oplysningsarbejdet netop med hensyn til spiritus blevet udvidet, ligesom der var sket en effektivisering af Blå Kors' arbejde og en stigning i medlemstallet også på de mindre steder. Således blev der netop udført et betydeligt oplysningsarbejde om spiritussens farer af foreningen Håbet under Blå Kors for børn og ganske unge. Han var da også helt enig med dem, der havde ønsket oplysningsarbejdet indledt allerede for skolebørnene. Han var sikker på, at det grønlandske samfund til sin tid efter en periode med restriktioner ville være modstandsdygtigt over for spiritussens farer, således at der ville blive langt færre menneskelige ofre. Han ville derfor fastholde sin anbefaling af, at der indførtes restriktioner under en eller anden form.

Karl Skou oplæste et indlæg fra den fraværende Edvard Reimer, der udtalte, at han gik imod forslaget om totalforbud og restriktioner med den begrundelse, at en stor del af landskassens indtægter hidrørte fra spiritusafgifterne. Før gennemførelsen af sådanne restriktive forslag burde der indføres direkte skatter i Grønland, fordi landskassen havde hårdt brug for penge til den fortsatte udvikling i Grønland. I øvrigt var han af den opfattelse, at både danskere og grønlændere burde være med til at bære de vanskeligheder, der fulgte med spiritusmisbruget, så man ikke altid kun nævnte grønlænderne i den forbindelse. Han havde siden sin ungdom spekuleret over, hvordan man skulle bekæmpe spiritusproblemet, og var nået til den konklusion, at mens der burde indføres restriktioner med hensyn til stærk spiritus, måtte man lade øl forhandles frit, så man undgik den dårlige hjemmebrygning. Desuden satte han sin lid til den nu ansatte ædruelighedskonsulent. Derudover ville han foreslå større landskassetilskud til afholdsforeningerne, så de kunne effektivisere deres arbejde, ligesom han kunne tænke sig oplysningsarbejdet i børne- og ungdomsskolerne suppleret med orientering også for den ældre generation. Det var hans erfaring, at når der kom spiritus til et sted, hvor der i en periode havde været udsolgt, så blev den fredelige periode afløst af megen uly, og derfor var det at foretrække, at spiritus aldrig blev

udsolgt på udstederne. Lignende erfaringer havde man gjort i byer, hvor der bestemte dage af ugen var udhandlingsforbud, og derfor ville han anbefale, at der hele tiden var adgang til at købe spiritus. Af kommissionsbetænkningen fremgik, at ulemperne ved de forskellige restriktionsforslag og forslaget om totalforbud var de mest fremherskende. I øvrigt ville han takke kommissionen for de mange udmærkede oplysninger, den havde fremskaffet, men måtte dog anbefale, at den ikke arbejdede videre.

Onsdag den 21. august 1968 kl. 10,30.

Tolk: Mads Lynge.

Referent: T. Hede Pedersen.

Jørgen Olsen bemærkede, at man som et vigtigt grundlag for bekæmpelsen af spiritusproblemerne havde nævnt oplysning blandt befolkningen og den undervisning om emnet, der burde være, og som fandt sted i skolerne. Det var ikke første gang, at man i landsrådet havde drøftet de uheldige følger af spiritusmisbruget. Han selv havde for ca. 10 år siden fremsat forslag i denne anledning, og han havde i samme forbindelse fremsat forslag om, at man i skolen underviste om de skadelige følger af kønssygdomme. Hans forslag var dengang blevet vedtaget af hele landsrådet, og der var efter landsrådsmødet blevet trykt en pjeces om kønssygdomme, som var blevet uddelt til alle husstande i Grønland. I skolen blev de ældre klasser nu orienteret om de skadelige følger, som overdrevet spiritusnydelse kunne få. Resultatet af alle disse anstrengelser var, at der i dagens Grønland stadig var store problemer, idet man ikke tidligere havde haft så omfattende et spiritusmisbrug blandt de unge og så stor en udbredelse af gonorré, som det var tilfældet i dag. Man skulle efter hans opfattelse derfor ikke være for optimistiske følelser for fremtiden og være for optimistisk med hensyn til følgerne af de restriktioner, som nu er foreslået, og med hensyn til følgerne af det oplysningsarbejde, som udføres i skolerne og blandt de unge. Den ældre generation havde prøvet at lære sig selv at undgå følgerne af spiritusmisbruget.

Man måtte derfor rejse det spørgsmål, hvordan den ældre generation skulle lære

børnene og de unge at undgå de ulemper, der var forbundet med overdreven spiritusnydelse. Man havde også gjort sig mange tanker og forventninger i forbindelse med ansættelsen af ædruelighedskonsulenten, der bl. a. skulle varetage oplysningsarbejdet. Han for sit vedkommende forstod ikke, hvorledes en enkelt mand skulle kunne klare de problemer, som så mange have kæmpet imod i årevis.

Isboseth Petersen bemærkede, at når han tidligere havde nævnt, at man skulle anvende skolen som formidler af oplysningen, havde han ikke tænkt sig, at man skulle kunne overvinde alle vanskelighederne. Han var i øvrigt af den opfattelse, at større oplysning om de økonomiske problemer kunne være gavnlige for en løsning af spiritusproblemet.

Alibak Josefsen havde i går anført forskellige grunde for sin uenighed med ædruelighedskommissionen i at anvende den foreslåede rationeringsordning. Han ønskede at uddybe sin argumentation med yderligere begrundelser. Han anførte således, at man i forbindelse med udviklingen i Grønland og de kommende store anlægsarbejder ikke kunne undvære de mange udsendte arbejdere. Man kunne derfor rejse det spørgsmål, hvordan man skulle lave en ordning, der også skulle omfatte de udsendte arbejdere, som var vant til i Danmark at kunne købe spiritus uden restriktioner. Det var klart, at eventuelle restriktioner skulle omfatte alle, men det var et spørgsmål, om de udsendte arbejdere, såfremt restriktionerne også omfattede dem, fortsat havde lyst til at komme til Grønland.

I det nye Grønland sker der en større og større udvikling af trafikforholdene, og som følge deraf måtte der bygges flere hoteller i Grønland. Anlægsudgifterne ved bygningen af disse hoteller ville være stigende, og man måtte påregne en forhøjelse af opholdsudgifterne, såfremt man ikke kunne opretholde retten til at udskænke spiritus, og man skulle som følge heraf efter hans opfattelse være varsom med at foretage indskrænkninger i de givne spiritusbevillinger.

Hvis det fremsatte forslag om, at man ikke kunne købe spiritus, såfremt man ikke havde betalt bolig- og erhvervsstøtteydelse, skulle

gennemføres, ville han gerne spørge om, hvad man skulle gøre, hvis fiskerne på grund af dårligt vejr ikke kunne fiske og derfor ikke havde indtægter. Skulle man i så fald nægte fiskerne adgang til at købe spiritus? Han henstillede, at disse spørgsmål toges med i overvejelserne i det fremtidige udvalg.

Karl Skou bemærkede, at når han tidligere i debatten havde fremsat skarpe bemærkninger om en eventuel ophævelse af ædruelighedskommissionen med de ubehageligheder, som det kunne medføre for en hel del mennesker, var det for at skærpe medlemmernes stillingtagen. Et af landsrådsmedlemmerne havde sagt, at en ophævelse af kommissionen blot ville betyde en forsinkelse af problemernes løsning. Da han havde anført, at han var en tilhænger af den nuværende ordning, d. v. s. en ordning uden rationeringer, havde han samtidig tilføjet, hvad der kunne gøres af forbedringer ved denne ordning. På trods af forklaringer af ædruelighedskommissionens betænkning, og selv om man indførte restriktioner, var det hans opfattelse, at der ville finde indsmugling af øl og spiritus sted. Han anså på den anden side Jørgen Olsens forslag om gennemførelse af et totalt forbud mod udhandling af øl og spiritus for uigennemførligt. Endelig ønskede han at knytte enkelte bemærkninger til de lokale ordninger, som var gennemført. Han havde fået den opfattelse, at f. eks. den lokale ordning i Godthåb havde haft en skadelig indflydelse på arbejdsforholdene, således at folk, der tidligere kom på arbejde torsdag og fredag, nu ikke mødte, ligesom spiritussalget ikke var gået ned. Man kunne heraf drage den konklusion, at man, selv om lønningerne var gået ned, fortsat udhandlede spiritus i samme omfang som før ordningens gennemførelse. Han måtte derfor fastholde sit standpunkt; hvorefter en bibeholdelse af den nuværende ordning var ønskelig, forstærket med den ændring, at der skulle nedlægges forbud mod hjemmebrygning og fastsættes klækkelige forhøjelser af afgifterne.

Niels Holm havde hæftet sig ved, at flere havde foreslået en ophævelse af ædruelighedskommissionen. Han var en stor modstander heraf. Landsrådsmedlemmerne havde selv ved gennemlæsning af betænkningen

kunnet konstatere, at arbejdet i kommissionen langtfra var afsluttet, og at man fortsat manglede at behandle mange vigtige emner, før der kunne bidrages til en endelig ordning. Der havde under debatten været fremsat forslag om, at ædruelighedskommissionens opgave blev overført til Arbejds- og Socialdirektionen i samarbejde med ædruelighedskonsulenten. Alle i landsrådet vidste, at der var pålagt Arbejds- og Socialdirektionen store opgaver, og at ædruelighedskonsulenten havde lige så mange opgaver at løse. Han mente derfor ikke, at Arbejds- og Socialdirektionen og ædruelighedskonsulenten kunne magte opgaven. Endvidere havde nogle af medlemmerne anført, at det havde været for dyrt at have kommissionen. Dette fandt han ikke, og han anså det for gavnligt, at landsrådet endelig havde ofret penge på at komme spiritusproblemet til livs. Han fandt det således meget betænkeligt at stoppe arbejdet i ædruelighedskommissionen alene på grund af økonomiske betænkeligheder.

Formanden foreslog, at behandling af økonomien omkring ædruelighedskommissionen blev henvist til behandling i et lukket møde.

Marius Abelsen fandt ikke, at *Karl Skou's* konstatering af, at Godthåb-ordningen ikke duer, skulle være argumentation for at fremsætte forslag om restriktioner. Der var fortsat muligheder for at finde andre veje.

Lars Chemnitz fandt, at han, efter at have hørt de faldne bemærkninger, måtte drage den konklusion, at man enten måtte bibeholde den nuværende ordning eller indføre et totalt forbud.

Ineqinarteq Jonathansen bemærkede, at man måtte stille mod en begrænsning af spiritusmisbruget. Hvis man nåede et godt resultat, kunne alle være tilfredse. Spiritusproblemet måtte være størst i de større byer, men man måtte derfor ikke glemme de mindre udsteder og bopladser, hvor hjemmebrygning bliver meget misbrugt. Han ønskede disse betragtninger medtaget i overvejelserne i udvalget.

Formanden mente, at man var kommet så vidt, at man kunne diskutere nedsættelsen

af et udvalg, herunder hvor mange medlemmer et sådant udvalg skulle bestå af.

Qissunguaq Kristiansen ønskede i forbindelse med hjemmebrygning af undergæret øl endvidere at rejse spørgsmålet om kogesprit. Kogespritten blev som bekendt benyttet som et almindeligt alkoholnydelsesmiddel langs hele kysten, og denne anvendelse af kogespritten var den mest farlige form for alkohol. Det var ikke første gang, at spørgsmålet om kogesprittens anvendelse blev behandlet i landsrådet, men spørgsmålet var tidligere strandet på, at kogespritten skulle anvendes i den almindelige daglige husholdning. Efterhånden havde man nu fundet frem til andre midler i husholdningen end kogespritten, og han henstillede derfor, at kogesprittens anvendelse som nydelsesmiddel blev taget op til drøftelse.

Formanden bemærkede, at man i det kommende udvalg ville tage alle de rejste problemer frem, herunder spørgsmålet om hjemmebrygning og kogesprit. I udvalget skulle man endvidere undersøge og tage stilling til ædruelighedskommissionens fortsatte beståen. Han ville foreslå, at man, når landsrådet havde valgt medlemmer til udvalget, lukkede mødet og overvejede, hvilke ting der kunne komme til at veje tungest i udvalgets overvejelser. Han foreslog, at udvalget blev sammensat af formanden plus 4 landsrådsmedlemmer, valgt af landsrådet samt af en repræsentant fra landshøvdingembedet og en repræsentant fra KGH.

Landsrådet erklærede sig enig i formandens forslag vedrørende udvalgets sammensætning.

Peter Heilmann udtalte sin forundring over, at mødet skulle lukkes, idet man efter landsrådets hidtidige praksis kun havde lukkede møder, når det drejede sig om spørgsmål vedrørende enkelte personer.

Formanden bemærkede, at hans forslag om at lukke mødet var dikteret af rent praktiske hensyn, idet han ønskede med forslagsstillerne at drøfte, i hvilket omfang disse fastholdt deres forslag, uden at disse drøftelser skulle trætte tilhørerne, som havde haft lejlighed til at høre debatten.

Peter Heilmann kunne ikke erklære sig enig heri.

Spørgsmålet om, hvorvidt mødet skulle lukkes, kom herefter til afstemning, og det blev herunder vedtaget, at de foreslåede drøftelser skulle finde sted i et lukket møde.

Der foretoges herefter ved skriftlig afstemning valg til det af landsrådet nedsatte udvalg. Afstemningen gav til resultat, at følgende landsrådsmedlemmer blev indvalgt i udvalget: Kaj Narup, Peter Heilmann, Karl Skou og Niels Holm.

Formanden ønskede endelig at udtrykke sin tak til ædruelighedskommissionen for den forelagte betænkning, idet han samtidig udtrykte håbet om, at man ikke i kommissionen opfattede den fremsatte kritik og den stedfundne diskussion som en underkendelse af kommissionens arbejde. De faldne bemærkninger var fremkommet ud fra ønsket om, at man frit og ubundet på baggrund af kommissionens arbejde kunne arbejde for den bedste løsning af spiritusproblemet.

Punktet udsat.

Derefter fortsattes mødet for lukkede døre kl. 11,15.

Mødet hævet kl. 12,00.

Ligesom for 1966's vedkommende er der udfærdiget to regnskaber, nemlig for fartøjer, som er genforsikret i danske forsikringselskaber, og for fartøjer, for hvilke landskassens motorbådsforsikring alene bærer ansvaret.

Onsdag den 25. september 1968 kl. 14,15.

Tolk: Guldborg Chemnitz.

Referent: fuldmægtig T. Hede Pedersen.

Formanden: „Idet jeg henviser til den omdelte betænkning (bilag 81), kan jeg oplyse, at resultatet af ædruelighedsudvalgets drøftelser er blevet, at man i udvalget er nået frem til det standpunkt, at alkoholproblemet i Grønland er af en så alvorlig karakter, at der snarest muligt må gennemføres foranstaltninger, der med sikkerhed kan nedbringe det nuværende alkoholforbrug i landet. Et flertal af udvalget går ind for en rationeringsordning, således at voksne personer får en alkoholration på ca. 9 liter ren

alkohol pr. år. For unge i alderen 18—20 år foreslås en ration på det halve.

Det foreslås, at restaurationssalget bliver omfattet af rationeringsordningen.

For at imødegå den stigning i hjemmebrygningen, der måske kan blive en følge af rationeringen, foreslår udvalget, at salget af de lyse ølsorter d. v. s. øl med et alkoholindhold på indtil $2\frac{1}{4}$ vægtprocent, bliver frit. Hidtil har det jo været sådan, at der skulle spiritusbevilling til for at forhandle øl med en alkoholprocent på over $1\frac{1}{2}$ vægtprocent.

Der er fra mange sider givet udtryk for, at den begrænsede åbningstid for spiritusudskænkning på restauranterne giver anledning til mange beruselser, som formentlig kunne være undgået, hvis åbningstiderne for spiritussalg var længere. Det foreslås derfor, at åbningstiderne for salg af spiritus på restauranterne ændres til: fra kl. 12,00 middag til kl. 2,00 nat.

Det har været udvalgets opfattelse, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at have forskellige spiritusrestriktioner fra kommune til kommune, hvis rationeringsforslaget bliver ført ud i livet. Udvalget foreslår derfor, at kommunernes nuværende adgang til at stoppe spiritussalg bliver ophævet.

Udvalget foreslår endelig, at de nugældende spiritusbestemmelser i Thule og Scoresbysund ikke berøres af den her foreslåede ordning.

Et mindretal i udvalget, Kaj Narup, har ikke kunnet tilslutte sig udvalgets forslag, men foreslår, at der indføres forbud mod import af afgiftspligtigt øl, at folk, der er i restance, ikke får adgang til at købe alkohol og endelig, at der gennemføres en klækkelig prisforhøjelse på stærk vin og spiritus.

Hvis flertallets rationeringsforslag gennemføres, foreslår Narup at rationen fastsættes lavere end de foreslåede 9 liter ren alkohol pr. år.

Udvalget har ikke i den tid, der har været til rådighed, kunnet nå at udforme bl. a. de forskellige administrative bestemmelser, der skal danne grundlag for ordningen.

Udvalget udbeder sig derfor landsrådets bemyndigelse til at fuldføre dette arbejde i overensstemmelse med de vedtagelser, som landsrådet i dag måtte nå frem til.

Som også påpeget af ædruelighedskommissionen, kan en rationeringsordning i sig

selv ikke løse alkoholproblemet i Grønland, og mere konstruktive foranstaltninger må følge efter.

Udvalget foreslår derfor, at det undersøgelsesarbejde, som er iværksat af kommissionen, fortsætter.

Endelig foreslår udvalget, at ædruelighedskommissionens videre arbejde kommer til at foregå i nøje kontakt med ædruelighedsudvalget, således at ædruelighedsudvalget kommer til at virke som kontaktled mellem landsrådet og ædruelighedskommissionen.

Jeg synes, der er anledning til at bemærke, at gennemførelsen af forslaget jo har betydelige økonomiske konsekvenser for landsrådet. Vi skønner, at det vil give en nedgang i afgiftsindtægterne på omkring 7 mill. kr.

Udvalget har ment, at dette forhold ikke bør have indflydelse på de beslutninger, man træffer om foranstaltninger, der kan begrænse spiritusforbruget. Det må blive det økonomiske planlægningsudvalgs og forretningsudvalgets opgave at finde nye veje, der kan kompensere for nedgangen i afgiftsprovenuet.

Spiritusproblemet har jo været drøftet på hver landsrådssamling i de senere år, og der er kommet mange forslag frem om foranstaltninger, der kan begrænse forbruget. Således har man jo været inde på overvejelser om indførelse af et toldvæsen, så der bliver en effektiv kontrol med indførslen af afgiftspligtige varer, forslag om, at adgangen til at modtage afgiftsfrie varer ved rejser fra Danmark til Grønland bliver ophævet, og forslag om ophævelse af det afgiftsfrie salg til civile på baserne. Disse forslag har jo relation både til spørgsmålet om alkoholforbrugets størrelse i Grønland og til spørgsmålet om forøgede afgiftsindtægter til landskassen. Af andre forslag til begrænsning af spiritusforbruget kan nævnes forslaget om, at spiritus bør fjernes fra hylderne i butikkerne, og at salg af denatureret sprit forbydes. Flere af disse forslag er nået så langt, at der er rettet henvendelse til ministeriet, men jeg kan vel generelt sige, at det endnu ikke er lykkedes at komme igennem med forslagene.

Alle disse problemer må nu tages op i ædruelighedsudvalget til fornyet overvejelse, så vi kan få de relevante forslag igennem så hurtigt, som overhovedet gør sig.

Med disse ord skal jeg indstille til landsrådet, at man vedtager de forslag, som er fremsat af et flertal af udvalget“.

Formanden forespurgte, hvorvidt nogle af medlemmerne havde bemærkninger til udvalgets indstilling.

Isboseth Petersen bemærkede, at han fastholdt sine tidligere udtalelser, som han havde fremsat under debatten om spiritusproblemet tidligere under samlingen. Han fandt ikke, at man ved at godkende ædruelighedsudvalgets indstilling ville kunne opnå bedre tilstande og en løsning af problemerne omkring spiritusmisbruget.

Da han havde gennemgået betænkningen, var han standset op ved det fremsatte forslag om en udvidelse af restauranternes åbningstid fra kl. 12 middag til kl. 2 nat, og han var efter nærmere overvejelse kommet til det resultat, at man, hvis man som foreslået gennemfører en udvidelse af restauranternes åbningstid, ville få en virkning, der var den modsatte af den, man havde tilsigtet. Han ville derfor foreslå at man fastholdt åbningstiden fra kl. 17 til kl. 2. Han havde med sit forslag ville give udtryk for, at han ligesom alle andre gik ind for en nedsættelse af spiritusforbruget.

Formanden spurgte *Isboseth Petersen*, hvorvidt det fremsatte forslag var det eneste, han havde at sætte i stedet for ædruelighedsudvalgets forslag.

Isboseth Petersen bemærkede, at han under landsrådets tidligere debat havde sagt, at han ønskede at bibeholde den nuværende ordning, indtil man efter en nærmere gennemtænkning af problemerne havde fundet frem til en for alle tilfredsstillende løsning.

Marius Abelsen anførte, at det var meget alvorlige spørgsmål man behandlede, men at dette var fremhævet så tit og var så kendt af alle, at han ikke ønskede at gentage det. Kommissionsarbejdet havde imidlertid forekommet ham at være for ligetil en løsning, og han efterlyste noget, der var mere nyt og nuanceret og pædagogisk, og han var i mangel heraf tilbøjelig til at støtte det af *Kaj Narup* fremsatte forslag. Han ønskede endvidere at begrænse salget af spiritus, således at unge under 21 år ikke fik adgang til spiritus. Det er endvidere almindeligt kendt,

at mange havde restancer på bolig- og erhvervsstøttelån og andre ydelser til det offentlige, og han var enig i, at der almindeligvis ikke, såfremt restancen skyldtes overdrevet spiritusnydelse, skulle være adgang til at købe spiritus, så længe ydelserne til det offentlige ikke var betalt.

Han var dog enig i, at man måtte søge at finde frem til en ordning, hvorefter personer, der uden skyld var kommet i restance, ikke blev ramt af denne ordning. Det var hans opfattelse, at restauranter, hvis de blev drevet rigtigt, kunne være nyttige og have en opdragende virkning, idet man derigennem kunne vænne folk til at drikke med fornuft.

Til slut ønskede han at henlede opmærksomheden på den stigende ungdomskriminalitet, der i rigt mål gav sig udslag i hærværk og mange biltyverier. Han var klar over, at mange faktorer lå bag ved denne kriminalitet, men han fandt det forkert, at der ham bekendt var et sted, hvor ungdommen kunne samles til kl. 2 om natten. Dette sted blev nævnt som arnested for en forråelse af ungdommen, og han efterlyste et initiativ fra kommunalbestyrelsen på stedet, der i sådanne tilfælde havde myndighed til at forbyde disse forhold. Som det fremgik af hans indlæg, ønskede han, at man kunne finde frem til en mere nuanceret og pædagogisk løsning.

Alvabak Josefsen fandt heller ikke, at han kunne godkende udvalgets betænkning i sin helhed. Han var heller ikke enig i det fremsatte forslag om en forlængelse af restauranternes åbningstider. Hvis man gik ind for, at restauranterne kunne holdes åbne fra kl. 12 middag på hverdage, ville dette gribe forstyrrende ind i arbejdet og i produktionen og medføre nye skævheder. Han kunne derimod være enig med *Isboseth Petersen* i, at åbningstiden blev udvidet til kl. 2 nat. Når han ikke var enig med udvalget, så var det, fordi han var modstander af en rationeringsordning, som han ikke troede på kunne føre til en løsning af problemerne. Man var i dag klar over, at spiritusproblemerne blev større og større, og man måtte se at finde frem til en anvendelig løsning. Spiritusforbruget havde medført, at mange ikke passede deres pligter som samfundsborgere, og man måtte derfor gribe til

strenge foranstaltninger. Han var enig med Marius Abelsen i betragtningerne omkring den voksende ungdomskriminalitet, man fandt, at foranstaltningerne over for de kriminelle var for milde, og ønskede en skærpet kurs. Han fandt, at han stod nærmere ved Kaj Narups forslag end ved ædruelighedsudvalgets. Han kunne således med Kaj Narup tilslutte sig, at personer, der på grund af spiritusmisbrug misligholdt deres forpligtelser overfor erhvervsstøtten og boligstøtten og andre forpligtelser til det offentlige, ikke måtte købe spiritus. Han fandt, at man måtte se at finde en mere retfærdig løsning, idet han ikke mente det rigtigt at fratage de mennesker som kunne omgås spiritus med fornuft, deres rettigheder.

Formanden bemærkede, at han havde opfattet det således, at Alibak Josefsen i begyndelsen af sit indlæg havde erklæret sig enig med Isboseth Petersen i, at restauranternes åbningstider skulle fastsættes fra kl. 17 til kl. 2, og at Alibak Josefsen senere havde erklæret sig enig med Kaj Narup, og han bad derfor Alibak Josefsen konkretisere sin opfattelse.

Alibak Josefsen erklærede, at han var enig med Isboseth Petersen vedrørende restauranternes åbningstider, men i øvrigt enig med det af Kaj Narup fremsatte forslag i betænkningen.

Jørgen Olsen bemærkede, at også han ville fastholde det forslag, han havde fremsat under debatten, og som gik ud på, at man forbød spiritus i Grønland. Han havde dog hidtil ikke mødt et menneske, der var enig heri, og hvis dette var tilfældet, ville han støtte det af Kaj Narup fremsatte forslag.

Formanden ønskede at gøre opmærksom på, at man i udvalget nøje havde vurderet det fremsatte forslag om, at folk der var i gæld til samfundet som følge af manglende betalinger af alimentationsbidrag og ydelser til bolig- og erhvervsstøtte, ikke skulle have adgang til at købe spiritus. Det havde imidlertid i udvalget været umuligt at finde frem til en måde, hvorved man kunne fastslå, hvorvidt den manglende betaling skyldtes spiritusmisbrug eller ej, samt at

finde frem til, hvem der skulle afgøre, hvorvidt gælden skyldtes spiritusforbrug eller ej. Han ville i øvrigt foreslå, at man arbejdede videre i udvalget for at finde andre veje, da problemerne endnu ikke egentlig er løst, og man kunne måske med tiden finde forholdsregler, der ville gøre en rationering overflødig.

Jørgen Olsen bemærkede, at formanden havde ret i, at det ville være vanskeligt at finde frem til, hvorvidt ydelserne til det offentlige havde sin grund i spiritusmisbruget eller ej. Denne afgørelse var svær, for ikke at sige umulig at træffe. Han for sit vedkommende mente, at man måtte betragte forbrug af spiritus enten som luksus eller last, og at mange mennesker drak spiritus for at flygte fra deres problemer. I stedet opdagede de, at spiritussen var blevet en lidelse for dem, og hvis man ville gå ind for en ordning, hvorefter personer, der var i restance i deres ydelser over for det offentlige, ikke kunne få spiritus, måtte man efter hans opfattelse gennemføre ordningen konsekvent, hvad restancen end skyldtes. Han fandt ikke, at mennesker, der ikke kunne betale deres afdrag, fordi de ingen penge havde, skulle have adgang til at købe spiritus, før afdragene var betalt.

Formanden konstaterede, at Jørgen Olsen gik ind for Kaj Narups forslag i sin helhed.

Karl Skou bemærkede, at han under den tidligere debat i forbindelse med ædruelighedskommissionens betænkning havde fremsat forslag om, at man bibeholdt den nuværende ordning, dog med klækkelige forhøjelser af de eksisterende afgifter. Ved gennemlæsningen af udvalgets betænkning kunne man se, at udvalget ikke betragtede de foreslåede foranstaltninger som en egentlig løsning, men man ville arbejde videre med problemerne, så en eventuel senere ophævelse af restriktionerne kunne ske, hvis det var den vej, man skulle gå. Grunden til, at han ikke ønskede at gå videre med første del af sit gamle forslag var den, at han ikke ganske kunne overskue konsekvensen af den ordning, han havde foreslået. Han ville derfor, selv om man ikke med betænkningen havde fundet de vises sten, understrege, at det var ønskeligt, at man i ædruelighedskom-

missionen og i udvalget arbejdede videre for at finde den retfærdigste og bedste ordning. Han ville hermed gerne give udtryk for, at han ikke havde opgivet sit forslag, men ønskede konsekvenserne at dette nærmere belyst.

Formanden bemærkede, at en af de ting, man i udvalget var standset op ved, havde været det kommissorium, som det tidligere landsråd havde givet ædruelighedskommissionen, og som gik ud på, at man skulle søge at sænke forbruget af spiritus. Det var ikke alene i Grønland, man talte om spiritusmisbruget, men også uden for Grønland, og en af de første ting, man forventede, var en hurtig standsning af det store forbrug. Der var to veje hertil, enten at totalt forbud eller en rationeringsordning. Dette var en væsentlig del af begrundelsen for udvalgets forslag.

Formanden bemærkede, at der efter diskussion for ham at se var tre forslag, der skulle til afstemning, såfremt medlemmerne ikke havde yderligere bemærkninger:

1. Ædruelighedsudvalgets forslag.
2. Isboeth Petersens forslag om bibeholdelse af den nuværende ordning suppleret med at restauranterne skulle have åbent fra kl. 17 til kl. 2.
3. Det af Kaj Narup fremsatte forslag.

Marius Abelsen bemærkede, at udvalget havde drøftet og endevendt problemstillingen, medens andre landsrådsmedlemmer, der ikke var ganske enige med udvalget, ikke havde drøftet spørgsmålet og udvekslet deres synspunkter. Han fandt derfor, at man, forinden man skred til afstemning, skulle prøve at finde hinanden under et uformelt møde.

Formanden spurgte, hvorvidt det var Marius Abelsens tanke, at der kun skulle ske drøftelser alene med de medlemmer, som var tilhængere af Kaj Narups forslag, eller om det var hans ønske at få et lukket møde med deltagelse af samtlige landsrådsmedlemmer.

Knud Kristiansen fandt anledning til at understrege, at man ikke kunne opfatte det forhold, at en del af medlemmerne havde siddet og tiet, som et udtryk for, at disse medlemmer var for eller imod udvalgets forslag. Alle medlemmer havde givet deres mening til kende under den tidligere debat, og man havde i udvalgets arbejde taget de problemer, der var belyst under debatten, med i overvejelserne. Han for sit vedkommende ventede nu kun på, at afstemningen skulle finde sted, og kunne i øvrigt erklære sig enig i udvalgets betænkning.

Peter Heilman mente, at problemerne havde givet anledning til mange ord og synspunkter under drøftelserne, og at man havde haft lukkede møder nok, og fandt derfor, at man nu hurtigt skulle foretage afstemning.

Der foretoges herefter afstemning om det af Marius Abelsen fremsatte forslag om at lukke mødet.

Forslaget blev forkastet.

Der foretoges herefter afstemning over det af ædruelighedsudvalget fremsatte forslag.

10 medlemmer stemte for det fremsatte forslag, der herefter var vedtaget.

Punktet sluttet.

Mødet hævet kl. 15,30.